

Verklarende Woordenlijst

2012.01.02 Eerste uitgave

Aanwasboor

Holle boor, afkomstig uit de bosbouw, voor het nemen van monsters uit de kern van een houten paal.

Aanzetsteen

Eerste steen links en rechts in een gemetselde boog

Absolute zetting

Zakking van een pand in zijn geheel. Dit kan gemeten worden ten opzichte van het N.A.P (Nieuw Amsterdams Peil).

Actieve scheuren

Scheuren die nog steeds in beweging zijn.

Afschot

Schuin verloop van vloeren, daken, goten en leidingen om water snel af te kunnen voeren.

Afstandhouder

Een betonnen of kunststof blokje dat er voor zorgt dat de wapening in een constructie de juiste dikte krijgt

Amsterdamse fundering

Fundering bestaande uit paarsgewijs gelagen houten palen waarop een houten kesp rust (juk). De palenparen zijn onderling verbonden met langshout. Op het langshout zit nog een schuifhout om het metselwerk op zijn plaats te houden.

Bacteriële aantasting = palenpest

Aantasting door bacteriën. Deze aantasting kan ook aanwezig zijn als geen droogstand aanwezig is.

Belending

Aangrenzend pand of terrein.

Bel-etage

Eerste verdieping boven de begane grond of het souterrain.

Bemaling

Installatie voor de (tijdelijke) verlaging van de grondwaterstand

Betonoplanger

Betonnen opzetstuk van 1 tot meer dan 3 meter op een houten paal, welke wordt gebruikt om de kop van een houten paal beneden het grondwater weg te heien.

Blinde muur

Een kopgevel waarin geen kozijnopeningen zijn aangebracht

Borstwering

Metselwerk onder een raam of kozijn.

Bouweenheid = bouwkundige eenheid

Aantal woningen die constructief of bouwkundig een geheel vormen. Als geen duidelijke dilatatie aanwezig is hebben bouweenheden invloed op elkaar bij zettingen.

Bouwmuur

Constructieve wand

Bovenkant funderingshout

Hoogste punt van het funderingshout meestal aangegeven ten opzichte van NAP. Bovenste funderingshout is bij de Amsterdamse en Rotterdamse fundering bovenkant schuifhout. Hoogste punt van het funderingshout bij houten palen waarop een betonbalk rust een aantal cm boven onderkant balk. De paal steekt namelijk een aantal centimeters in de beton. Normaal 30 tot 50 mm.

Capillaire werking

In poriën opgestegen grondwater. In klei is de capillaire werking vrij goed. In zand loopt het grondwater snel weg.

Console

Korte uitdragende (dwarsbalk) van staal of beton

Dagmaat

De maat van de vrije opening (doorgang) in een deur of raamkozijn.

Dagkant

De zijden, haaks of afgeschuind, van de opening in een wand, kozijn, poort of boog.

Definitief onderzoek

Een grootschalig opgezet en door de gemeente Dordrecht bekostigd onderzoek conform het VNG protocol.

Deurkalf

Tussendorpel in een kozijn boven een deur, onder het bovenlicht.

Dilatatie

Een constructieve naad in een bouwcomplex welke het mogelijk maakt dat de bouwdelen aan weerszijde van de dilatatie onafhankelijk van elkaar kunnen bewegen.

Dook:

IJzeren of koperen kram of bout waarmee stukken gehouwen steen onderling verbonden worden en die met lood wordt aangegoten in de daarvoor gemaakte groeven of gaten.

Dordtse fundering

Als en Rotterdamse fundering, muur met vertanding, schuifhout, langshout en houten paal. In afwijking van de Rotterdamse fundering zit bij de Dordtse fundering tussen langshout en paal een kesp.

Droogstand

Situatie waarbij het grondwater (soms tijdelijk) beneden het niveau van het bovenste funderingshout staat.

Erosiebacterie

Bepaalde soort(en) bacteriën die een aantasting gelijkend op erosie van het hout veroorzaakt.

Freatisch grondwater

De waterspiegel in de bovenste bodemlagen.

Funderingsbalk

Een betonbalk boven de palen waarop het metselwerk rust. Gewoonlijk staat hieronder een enkele rij palen.

Fundering op staal

Fundering zonder palen die direct op de onderliggende grond rust.

Funderingshout

Het geheel van alle houten onderdelen van een fundering op houten palen dus palen, kespen, langshout en schuifhout.

Funderingsherstel

Methodiek om de fundering voor lange tijd voldoende draagkracht terug te geven.

Funderingstechnische handhavingstermijn

De periode waarop de fundering op de huidige wijze zal kunnen blijven functioneren zonder dat herstelmaatregelen nodig zijn.

Grondwater/grondwaterpeil/grondwaterspiegel/grondwaterstand

De waterspiegel in de bovenste bodemlagen. Ander woord hiervoor is freatisch groundwater

Grondwateronttrekkingen

Onttrekkingen van grondwater door drinkwaterleidingbedrijf, industrie en op bouwlocaties, bij tunnels etc.

Grout

meestal: een mengsel van cement, water en hulpstoffen; constructieve lijm, waarin geen cement verwerkt is, wordt soms ook aangeduid als grout

Handhavingstermijn (fundering)

De termijn waarbinnen de vervormingen van de fundering (bij gelijkblijvende omstandigheden) zodanig beperkt blijven dat geen verlies van gebruikswaarde van het bouwwerk zal optreden

Hardheidshamer/prikker/prikapparaat, pylodon/slaghamer/specht

Apparaat waarmee op gestandaardiseerde wijze de indringingswaarde van houten palen wordt gemeten.

h.o.h afstand

Hart op hart afstand = afstand tussen twee middens van twee elementen zoals bv palen.

Indicatief onderzoek

Een globaal en indicatief onderzoek naar de fundering. Hier moet niet al te veel waarde aan worden gehecht.

Indringingswaarde

De afstand in mm waarover de pen van de standaard prikker (hardheidshamer) het funderingshout binnendringt bij beproeving. Deze afstand is een maat voor de kwaliteit en aantasting van het funderingshout

Infiltratiesysteem

Een systeem om grondwater toe te voegen tot een gewenst niveau

Inklinking

De grond wordt door druk en uitdroging in elkaar gedrukt. Hierdoor zakt het maaiveld.

Instorting

Het aantal mm dat een houten paal is ingestort in een betonbalk.

Kesp

Verbindingshout tussen twee naast elkaar staande houten palen bij een Amsterdamse fundering, welke samen met de palen een zogenaamd juk vormt. Op de kespen wordt het langshout met het schuifhout aangebracht. Kespen kunnen ook voorkomen bij de Rotterdamse fundering, in dat geval staat er slechts één paal onder de kesp.

Kilgoot

Een goot tussen twee dakvlakken.

Kleefpaal

Korte funderingspaal, niet geslagen tot het diepe funderingszand, welke draagkracht genereert uit de wrijving (kleef) welke de paalschacht in omringende slappe grondlagen ondervindt.

Klickmelding

melding aan het Kabels en Leidingen Informatie Centrum, waarmee informatie wordt verkregen van de aanwezige kabels en leidingen op het (bouw)terrein ofwel openbare ruimte

Kruipluik

Luik in de beganegrondvloer om in de kruipruimte te komen.

Kruipruimte

Ruimte onder de beganegrondvloer

Langshout

Houten balk, veelal gelegen onder een draagmuur welke het gewicht van de constructie (het bouwwerk) overbrengt op de palen of paaljukken. Langshout komt voor bij de Amsterdamse en Rotterdamse fundering.

Latei

Horizontale overspanning boven een metselwerkopening.

Lintvoeg + lintvoegwaterpasmeting

Bij de bouw was dit altijd een horizontale voeg in het metselwerk in een bouweenheid. De metselaar spande een horizontale draad waarlangs hij de stenen neerlag. Door oude lintvoegen opnieuw te meten kan gezien worden of plaatselijk zakkingen zijn ontstaan.

Maaiveld

Het vlak gevormd door de bovenkant van de grond of bestrating, met name rondom een gebouw of woning

Maaiveldhoogte

De hoogte van het maaiveld t.o.v NAP

Mandeligheid

Een vorm van gebonden mede-eigendom van bijvoorbeeld een bouwmuur. Meestal een woningscheidende muur.

mm

Millimeter

Meetboutje

Een in een gevel vastgedraaid boutje voor het uitvoeren van een lintvoegwaterpasmeting. Ook wel nauwkeurigheidswaterpasmeting genoemd.

Metselverband:

Patroon waarin stenen in het muurwerk worden gezet. Een hecht verband wordt bereikt door de verticale voegen in de lagen boven elkaar steeds te laten verspringen. zie figuur voor de benamingen in het metselwerk.

Monitoring

Het gedurende 3 jaar of langer in de gaten houden van het bouwblok. Het kan hierbij gaan om

1. maandelijks metingen grondwaterstand bij de fundering
2. metingen van zettingsverschillen middels meetboutjes in de gevel
3. Scheurwijdtemeters
4. Draagkrachtonderzoek

N.A.P. (Normaal Amsterdams Peil)

Referentieniveau van het Nederlands landmeetnet. NAP komt ongeveer overeen met de hoogte van de zeespiegel.

Negatieve kleeft

Door inklinking en onder andere uitdroging van grondlagen gaan deze aan de paal hangen. Hierdoor worden palen extra belast. Als de paal niet voldoende weerstand heeft bij de punt dan kan de paal naar beneden worden getrokken. Er zijn situaties aangetroffen waarbij de paal los van de funderingsbalk kwam te staan.

Neut:

Blokje van steen of hout, waarop een deur- of raamkozijn rust. De stenen neut dient om verrotting van het kozijnhout door intrekkend vocht van regen- of schrobwater te voorkomen.

Nulmeting

Bouwkundige vooropname waarbij foto's van alle muren en detailfoto's van scheuren etc worden gemaakt en vastgelegd.

Onderkant metselwerk of fundering

Het laagste niveau van het metselwerk of de betonbalk. Dit is niet gelijk aan bovenkant funderingshout. Bij metselwerk zit het schuifhout boven dit niveau en bij betonbalken zijn palen enkele cm ingestort (instorting).

Overstek

Gedeelte van een constructie die slechts aan één wordt ondersteund.

OZB

Onroerend Zaak Belasting, een gemeentelijke belasting.

Paaljuk

Het geheel van een kesp met daaronder twee palen bij een Amsterdamse fundering.

Paalkop

Bovenste gedeelte van een funderingspaal.

Paalrot = Schimmelaantasting

Ten gevolge van droogstand van de palen ontstaat schimmelvorming die de palen aantast. Eenmaal weer onder water, stopt dit proces. Als de paal nog voldoende

draagvermogen heeft en goed onder water staat is er niets aan de hand. Bij nieuwe droogstand gaat de cumulatieve droogstand werken en treedt verdere paalrot op.

Paalschacht

Buitenkant van een funderingspaal, van paalkop tot paalvoet.

Paalvoet

Onderkant van een funderingspaal.

Palenpest = Bacteriële aantasting

Aantasting door bacteriën. Deze aantasting kan ook aanwezig zijn als geen droogstand aanwezig is. Zie voor diverse meningen over dit onderwerp

Palenplan

Plan waarop de plaats van de palen in bovenaanzicht staat aangegeven.

Peil

Meestal bovenkant begane grondvloer.

Peilbuis

Verticale meetbuis met filter, waarin de grondwaterspiegel met een peillood kan worden vastgesteld.

Peilgebied

Gebied, veelal afgebakend door een watergang of dijk (polder) waarbinnen het waterschap middels bemaling een stabiel open waterpeil gehandhaafd wordt.

Penant

Metselwerk naast of tussen raam of deurkozijnen.

Poer

Blokvormig deel van een fundering, meestal van beton, waarbij twee of meer palen staan.

PvE

Programma van Eisen

Primaire net peilbuizen

Het grofmazig peilbuizenmeetnet dat vanaf 1994 maandelijks door de gemeente wordt gemeten.

Retourbemaling

installatie waarmee het door de bemaling opgepompte water op enige afstand weer in de grond wordt terug gebracht

Rollaag

Een in het verband van een muur gemetselde laag van op zijn kant gemetselde stenen. Meestal boven kozijnen.

Roosterhout = roosterwerk

Horizontaal roosterwerk van hout onder funderingen op staal; ook wel liggend roosterwerk genoemd

Rotterdamse fundering

Fundering bestaande uit een enkele rij houten palen, onderling verbonden door langshout. Op het langshout zit nog een schuifhout om het metselwerk op zijn plaats te houden. Soms zit tussen paal en langshout een kesp, in dit geval spreekt men ook wel van een Dordtse fundering.

Scheefstand

De scheefstand ten opzichte van het horizontale vlak.

Scheurvorming

Het geheel (en het patroon) van de scheuren in het pand.

Schimmelaantasting = paalrot

Ten gevolge van droogstand van de palen ontstaat schimmelvorming die de palen aantast. Eenmaal weer onder water, stopt dit proces. Als de paal nog voldoende draagvermogen heeft en goed onder water staat is er niets aan de hand. Bij nieuwe droogstand gaat de cumulatieve droogstand werken en treedt verdere paalrot op.

Schuifhout

Houten balkje op het langshout bij een Amsterdamse of Rotterdamse houten paalfundering. Bedoeld om het metselwerk op zijn plaats te houden.

Secundaire net peilbuizen

Het fijnmazige meetnet van de gemeente. Dat in 1999 een aantal keren is gemeten en waarvan de metingen in 2002 zijn hervat. Vooralsnog is dit net niet representatief voor de beoordeling van de grondwaterstand.

Slaghamer

Meetinstrument wat middels een veer een stalen punt met vaste energie wegslaat. Uit de mate van indringing van de stalen punt kan de aantasting van de paal worden bepaald alsmede de restdraagkracht.

Slangenwaterpas

Apparaat waarmee het hoogteverschil tussen twee punten kan worden gemeten.

Sondering

Reguliere onderzoekmethode voor geotechnische doeleinden, waarbij een conus van 4-5 cm doorsnede vanuit een sondeerwagen de grond in wordt gedrukt. Uit de mate van weerstand tegen dit wegdrukken kan de vastheid van de grondlagen worden afgeleid.

Spatkracht

Horizontaal gerichte kracht onder bogen en gewelven

Specht

Apparaat waarmee op gestandaardiseerde wijze de indringingswaarde van houten palen wordt gemeten

Stempel

Hulpconstructie voor tijdelijke ondersteuning

Trasraam

Onderste deel van de gevel, gemetseld in minder wateroptrekkende steen.

Trompverbinding

Verbinding van stalen buissegmenten door een van de segmenten over geringe hoogte op te rekken

UGT

Uiterste Grens Toestand

Venster:

Lichtopening, doorgaans voorzien van een kozijnen gedekt door een boog in al zijn vormen, een strek of latei. Zie figuur voor de benaming en onderdelen in een venster.

Versnijding

Bij een gemetselde fundering op staal of Amsterdamse fundering, de stapsgewijze afname van de breedte het metselwerk van onder naar boven

Vlechting:

Versiering in metselwerk, waarbij loodrecht op de schuine zijanten van een puntgevel lagen baksteen op de horizontale lagen zijn geplaatst.

Vlechtwerk:

Siermetselwerk in de boogvelden van ontlastingsbogen of in bakstenen friezen.

Vijzel

Hydraulische cylinder

VVE

Vereniging Van Eigenaren

Waterpasinstrument

Een instrument waarmee hoogteverschillen t.o.v het horizontale vlak kunnen worden gemeten.

Waterpassing

Nauwkeurige niveaubepaling.

Zakking/zetting

Maat voor de afstand of hoogte waarover een pand of fundering (of een onderdeel daarvan) is gezakt ten opzichte van de oorspronkelijke positie. Zakking van het maaiveld komt ook voor; dit heet inklinking.

Zettingsverschillen

Verschillen in zakking tussen twee of meerdere onderdelen van panden of

funderingen. Zakkingen op zich behoeven niet tot schade te leiden.
Zettingsverschillen leiden bij bepaalde grootte meestal wel tot schade.